

Poezija u dječjem vrtiću

Boltižar, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:866334>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-06**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ**

IVANA BOLTIŽAR

ZAVRŠNI RAD

POEZIJA U DJEČJEM VRTIĆU

Čakovec, ožujak 2016.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(ČAKOVEC)**

**PREDMET: Metodika hrvatskog jezika i
književnosti**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ivana Boltižar

TEMA ZAVRŠNOG RADA: POEZIJA U DJEČJEM VRTIĆU

MENTOR: doc.dr.sc.Tamara Turza-Bogdan

Čakovec, ožujak 2016.

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	2
Sažetak.....	4
Summary.....	5
1. UVOD.....	6
2. DJECA I IGRE S PJESNIČKIM RIJEČIMA.....	6
3. RIJEČ IMA SVOJ LIK, IZVOR I ZVUČNU STRUJU.....	8
3.1. Igra složenicama u vlastitim imenima.....	8
3.2. Igre fonema i onomatopeje.....	9
3.3. Igre jednakim fonemskim skupinama u različitim riječima.....	11
3.4. Tvorbene igre kraćenjem.....	13
3.5. Neobične tvorbene igre.....	14
4. PRIMJENA RIME U PJESMICAMA.....	16
4.1. Pjesmice u rimi.....	16
4.2. Igre rimom.....	18
5. POEZIJA I STANDARDNI JEZIK.....	19
5.1. Odnos dijalekta i jezičnog standarda.....	19
5.2. Žargon u dječjoj poeziji.....	20
5.3. Strane riječi u poeziji.....	23
6. POVEZIVANJE VIŠE JEZIČNIH IGARA U JEDNOJ PJESMI.....	24

7. SLIKOVNA (KONKRETISTIČKA) POEZIJA.....	25
8. MALEŠNICE U DJEČJOJ KNJIŽEVNOSTI.....	29
9. PROVEDENE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU.....	31
9.1. Prijedlog aktivnosti: U šumi, M.Rijavec.....	32
10. ZAKLJUČAK.....	34
LITERATURA.....	35
Kratka biografska bilješka.....	36
Izjava o samostalnoj izradi rada.....	37
Izjava o javnoj objavi rada	38

Sažetak

Ovaj završni rad pod nazivom „Poezija u dječjem vrtiću“ sastoji se od deset poglavlja u kojima neka poglavlja imaju i svoja potpoglavlja. U uvodu se sažeto opisuje predmet rada, ali se opisuje i sadržaj pojedinih poglavlja. Naslov drugog poglavlja je „Djeca i igre s pjesničkim riječima“. Sljedeće poglavlje je „Riječ ima svoj lik, izvor i zvučnu struju“. To poglavlje ima i svojih pet potpoglavlja, a to su: igre složenicama u vlastitim imenima, igre fonema i onomatopeje, igre jednakim fonemskim skupinama u različitim riječima, tvorbene igre kraćenjem te neobične tvorbene igre. Četvrto poglavlje pod nazivom „Primjena rime u pjesmicama“ se sastoji od dva potpoglavlja, a to su: pjesmice u rimi te igre rimom. Sljedeće peto poglavlje je naziva „Poezija i književni standard“, a sastoji se od tri potpoglavlja: odnos dijalekta i jezičnog standarda, žargon u dječjoj poeziji te strane riječi u poeziji. Šesto poglavlje naziva se „Povezivanje više jezičnih igara u jednoj pjesmi“.

Sedmo poglavlje govori o slikovnoj poeziji, a osmo poglavlje o malešnicama u dječjoj književnosti. Predzadnje poglavlje su provedene aktivnosti u dječjem vrtiću koje ima jedno potpoglavlje, a to je: Prijedlog aktivnosti: U šumi, M.Rijavec. Zadnje poglavlje je zaključak gdje se iznosi stav prema određenoj temi, ali i osobno mišljenje.

Svrha ovog završnog rada je pokazati kako i na koji način poezija može utjecati na odgoj djeteta, kako može biti vrlo zanimljiva te kako pomoću nje djeca mogu puno toga naučiti. Vrlo je važno da svaka pjesmica bude prikladna određenoj dobi djeteta.

Važan je i odgajatelj koji mora osmisliti način na koji će primijeniti igru u pjesmici, ali i kako će primijeniti rimu, žargon, strane riječi, kako će povezivati više jezičnih igara u jednoj pjesmici te na koji će način primijeniti dijalekt u jezičnom standardu.

Sve to djeci čini poeziju zanimljivijom, privlačnijom i zabavnijom. Djeca će je radije slušati, ali i primjenjivati u životu.

Ključne riječi: poezija, dijete, igra.

Summary

This final paper is named "Poetry in the kindergarten". It is comprised of 10 chapters, some of which have subchapters. The first chapter is introductory and it summarizes paper's topic as well as that of some of the chapters. Second chapter is named "Children and the poetic word games". The following chapter is "A word has a character, source and acoustic power". That chapter has five subchapters and they are: games with complex words in own names, games with phonemes and onomatopoeia, games with the same phonemic groups in different words, generative games by shortening and unusual generative games. The fourth chapter, named "the application of rhyme in poetry", has two subchapters, and they are: poems in rhyme and games with rhyme. The following, fifth chapter, is named "Poetry and standard language", and it has three subchapters: the relation of dialect and linguistic standard, vernacular language in child poetry and foreign words in poetry. The sixth chapter is named "Connecting multiple linguistic games in a single song".

The seventh chapter is about the picture poetry. The eight chapter is about *malešnica* in children's literature. Second to last chapter describes activities undertaken in a kindergarten, and has a subchapter named: Proposition of activities: In the woods, M. Rijavec. The last chapter is a conclusion in which both the attitude towards the subject as well as the personal opinion are stated.

The main purpose of this paper is to show how and in which concrete way can the poetry influence the child's upbringing, how it can be very interesting and how with its help children can learn a lot. It is very important that every poem is appropriate to the child's age.

The educator is highly important as well, and he must come up with a way in which he will apply the game in the poem, but also how to apply the rhyme, the vernacular, foreign words, how to connect the multitude of linguistic games in a poem, and in which way will he apply dialect in the linguistic standard.

Everything, when put together, makes the poetry interesting, attractive and generally more fun to the children. They are more likely to listen to it, and apply it in their lives.

Keywords: poetry, child, game.

1. UVOD

Tema ovog rada jest prikazati na koje načine poezija može utjecati na odgoj djeteta. Poezija za djecu se uvelike razlikuje od poezije za odrasle pa ju treba prilagoditi mogućnostima djeteta. Vrlo je važna i rima u pjesmama jer ona je jedan od aspekata zvučnosti pjesama. Ali osim rime djecu privlači i nešto što je neobično, smiješno ili nedidaktično. Stoga im treba pružiti što više takvih sadržaja.

Prilikom učenja pjesmica djeca uče djelovati kao skupina. Samo zajedničkim snagama mogu osjetiti ritam pjesme. Bilo bi dobro da odgajatelj pita djecu imaju li ona kakvih ideja koje bi primijenili te na koji bi način oni izveli određenu pjesmicu.

Također je vrlo važno i bitno naglasiti da sama priprema, ali i vježbanje budu važniji od same izvedbe. Odgajatelj je tu da djeci usadi ljubav prema poeziji, a ne da teži savršenoj izvedbi pjesme. Poželjno je da odgajatelj unese neku novu riječ koja će dijete nasmijati i učiniti mu poeziju još zanimljivijom i zabavnijom.

S učenjem poezije treba započeti što ranije, od nešto jednostavnijih pjesmica ka složenijima jer kasnije ta djeca, koja su prije počela s učenjem novih pjesmica, imaju manje teškoća u glasovnoj raščlambi riječi.

2. DJECA I IGRE S PJESNIČKIM RIJEČIMA

Zalar smatra (2002) da se poezija za djecu razlikuje od poezije za odrasle pa se stoga ona obraća dječjim mogućnostima doživljavanja. Metafore trebaju biti vrlo bliske djetetu pa stoga djeca današnjeg doba trebaju svježije usporedbe koje se tiču njihovog osobnog zanimanja, ali i okruženja u kojem žive. (Zalar, 2002).

Djeca se mogu vrlo lako povrijediti, zaplašiti, mogu biti sretna, tužna, zadovoljna ili nezadovoljna. Zato treba vrlo pažljivo birati sadržaje koje ćemo djeci ponuditi.

Ritam je dio pulsa naše svakodnevice: našeg disanja, mirovanja, ali i rasta.

Ritmovi su svuda oko nas, na primjer ritam je kad neka biljka cvjeta, kad sunce ujutro izlazi, a uvečer zalazi, kad se podiže i spušta razina mora, kad pada kiša, kad se izmjenjuju godišnja doba. Pa je tako i dijete po prirodi vrlo ritmično, a poezija je tu da ispunjava prirodni djetetov osjećaj za ritam. Osim ritma tu još i spadaju: naglašavanja, aliteracije, ponavljanja, asonance.

Djecu toliko ne zanima sadržaj, koliko ih zanima sama zvučnost jezika pa uživaju u svakojakim kombinacijama riječi.

Poezija je okrenuta svim osjetilima: dodiru, mirisu, okusu, sluhu, vidu. Kad vide neki predmet, djeca ga odmah stavljaju u usta, a isto tako vole stiskati i dodirivati stvari.

U najmlađoj dobi su okusi i mirisi najrazvijeniji, a to su ujedno i najvažniji načini pomoću kojih djeca istražuju svijet.

No činjenica je da su u današnjem društvu djeca zakinuta u svojim osjetilnim iskustvima. Pa je tako jedna od prvih i najčešćih zabrana: „Ne diraj to!“.

„Neke od novijih škola na Zapadu čak nemaju niti prozore, pa djeca ne mogu vidjeti naprimjer oluju koja dolazi ili modro nebo. Poezija ne može biti nadomjestak za pravo osjetilno iskustvo“ (Zalar, 2002, str. 20). Dijete si ne može stvoriti naprimjer sliku modrog neba ili oluje koja dolazi ako to nikada nije vidjelo ili doživjelo.

Vrlo je bitno da dijete doživi i spozna svaki djelić prirode. Tek tada pjesnik može pomoću toga što je dijete doživjelo i spoznalo pomoći da nešto prikaže na novi i nepoznati način. Jer dijete će tek tada shvatiti što je pjesnik htio prikazati te će na taj način razumjeti njegovu poruku.

Vrlo često odgajatelji ne znaju koje bi metode upotrijebili za učenje poezije te na koji bi način djeci učinili interesantnom. Često se osjećaju nedovoljno kompetentnima za to područje ili se jednostavno boje dublje zalaziti u tu temu. Kao da se je izgubio osjećaj uživanja u poeziji, što se svakako mora promijeniti.

Pa tako nadareni književnici „oblače jeziku čarobnu košulju pišući pjesme i prekrajajući ih po mjeri svojih želja želeći ju na taj način učiniti što privlačnijom djeci“ (Zalar, 2002, str. 21).

Tako su se pjesnici Zvonimir Balog i Pajo Kanižaj najdalje pomaknuli u odstupanju od ustaljenog književnog jezika. Oni su vrlo brzo oformili svoje individualne poetike i time su dali veliki doprinos dječjem pjesništvu kako u Hrvatskoj tako i u svijetu.

Naše dječje pjesništvo obogatili su još i pjesnici: Luko Paljetak, Stanislav Femenić, Branko Hribar, Božidar Prosenjak, Stjepan Jakševac, Drago Ivanišević, Boro Pavlović, Miroslav Mađer, Rosa Petković, Tin Kolumbić, Milan Taritaš, Tito Bilopavlović i drugi. Kod nas su vrlo malo prevedena pjesnička djela svjetskih pjesnika za djecu, pa su tako prevedeni Dahlovi romani za djecu „Charlie i tvornica čokolade“ i „Matilda“.

Jedna od najtežih zadaća odgajatelja je uvesti dijete u čari poezije. Proza je po svojoj strukturi nekako lakše obradiva, treba manje toga objašnjavati pa je zato i više obrađuju od poezije. Lakše je recimo pročitati neku knjigu, izdvojiti glavne likove, mjesto radnje, vrijeme radnje, opisati fabulu ili jednostavno djeci pustiti neki video o knjizi. Dok u poeziji odgajatelj mora pjesmu pročitati s osjećajem. On mora osjetiti što pjesnik želi dočarati te treba imati vještinu to prenijeti djeci. Također mora pridobiti djetetovu pažnju, mora naglašavati svaku riječ, paziti na interpunkcijske znakove; točku, zarez, upitnik, uskličnik, pa ako treba i pokazivati dijelovima tijela. Nije isto ako pročita rečenicu koja ima uskličnik na kraju kao da je na tom mjestu točka. Na taj način se gubi smisao. Upravo je to i bit poezije – dočarati pjesnikove osjećaje.

Na kraju čitanja odgajatelj mora pitati dijete kako se osjećalo, koji osjećaj prevladava u pjesmi, koji osjećaj prevladava u djetetu, što nam pjesnik poručuje, što mu se najviše svidjelo, koja misao mu je ostala u sjećanju, što bi on promijenio itd.

3. RIJEČ IMA SVOJ LIK, IZVOR I ZVUČNU STRUJU

3.1. Igra složenicama u vlastitim imenima

Svi znamo da djecu privlači ono što je zanimljivo, neobično ili smiješno.

Toga se je prvi dosjetio Grigor Vitez. On je iz glagola, imenica, priloga i prijedloga složio vlastita imena. Pa je tako golubu koji guče s krova dao ime „Gukniskrova“, volu koji vozi kola je dao ime „Vozikola“, a još jedan primjer je krava koja pase travu. Dao joj je ime „Pasitravu“. Djeci je najzanimljivije ime koje je dao susjedu koji voli rado popiti. Nadjenuo mu je ime „Gucnirado“. Na taj je način ujedno i opisao tko što zapravo radi.

Promotriti ćemo sada tu pjesmu Grigora Viteza te navesti neke prijedloge za rad:

O JEDNOM BUDILNIKU I JEDNOM SUSJEDU

Ma najtvrdi imao san –

Svakog budi

Svakog budi

Naš pijetao Budidan:

Budi vola Vozikola,

Budi kravu Pasitravu,

Budi svinju Poljeruj

I kovača Udrikuj.

Budi đaka Gutajslova,
I goluba Gukniskrova,
Traktorista Orisij,
I krojača Krojišij,
I brijača Šišajbrij,
I pastira Gonistado,
Al ne može da probudi
Mog susjeda Gucnirado.
Da pijetlova četa pjeva,
Da cvrkuće trista ševa,
Sto prašćića da zacvili,
Da slonova grmne stado –
Teško da bi probudili
Mog susjeda Gucnirado.

Ova pjesma Grigora Viteza objavljena je u zbirci „Hvatajte lopova“.

Mogli bi ju iskoristiti u obradi teme zanimanja ljudi na selu i u gradu.

Bilo bi dobro djeci dati da sama osmisle koga to još može buditi pijetao Budidan te da sama nadjenu vlastita imena.

Na primjer: za kokoš mogu reći „Nesejaja“, mačku „Lovimiša“, baki bi mogli nadjenuti ime „Kuhajfino“, kozi „Mekećistalno“, psu „Lajjako“ i još puno drugih primjera. Kad se jednom krene u smišljanje, djeci postane jako zabavno te dobijemo puno novih imena. „Vitezovo dječje pjesništvo nametnulo se kao razigrana, vedra, impresionistički i emotivno rafinirana glazba riječi. Toj vedrini ne pridonose isključivo humoristički sadržaji i motivi kakve je Grigor Vitez znao iskazivati s dobrodušnom ironijom, već je ta vedrina ugrađena u pjesnikov doživljaj djetinjstva“. (Zalar, 2002, str. 29).

3.2. Igre fonema i onomatopeje

U igri fonema pjesnik otkriva riječi koje u sebi skrivaju to slovo, dok se u igrama onomatopeje zapravo oponašaju glasovi životinja.

Odličan primjer u kojem je prisutna igra fonemima je pjesma Zvonimira Baloga „Š“:

Š

Dva Š Šušćaju u Šašu
jedan je Š pao u kašu,
neki Š Šara po Šarama,

neki Škljoca u Škarama,
neustrašivi Š Šumi
u Šumama.
jedan Š Šuti u Šubari,
jedan Š se Šali u Šalu,
jedan Š je Šimin početak,
drugi miŠev svrŠetak.

Kao što navodi sama Zalar (2002) ovaj pjesnikov Š ima osobine lutalice i znatiželjnika, voli se skrivati, neustrašivo šumi u šumama, škljocav je i šaljiv, uvijek na prepoznatljiv način. Baš poput malenog djeteta. (Zalar, 2002). U toj je pjesmi Š dobilo svoj vlastiti život i svoje osobine.

Što se tiče igre onomatopeje poznata je pjesma Grigora Viteza “Kvočka vodi svoju djecu u šetnju“.

KVOČKA VODI SVOJU DJECU U ŠETNJU

Ovako govori kvočka – mama

Svojim pijukavim lopticama:

-Svi hodajte nožicama

Ovako

Ko – ko – ko - ko ja!

Čeprkajte nožicama

Ovako

Ko – ko – ko - ko ja!

I kljucajte kljunićima

Ovako

Ko – ko - ko – ko ja!

A kad spazi moje oko

Da je jastreb ili soko

Visoko

Svi se skrivajte – jedan,dva!

Ovako

Ko – ko –ko –ko ja!

Rječca „ko“ dočarava kvočkino kokodakanje. Ta pjesma vrlo je pogodna za zajedničko izvođenje u grupi. Vrlo je važno da odgajatelj već doma razmisli kako će raspodijeliti djecu. Odgajatelj tako može biti mama kvočka, dok ostala djeca mogu biti njezini pilići. Ona treba stajati na početku, a djeca mogu hodati iza nje. Bitno je kako će i na koji način ona prikazati svaku radnju: npr. kad kaže čeprkajte nožicama onda stvarno svi moraju izgledati kao da čeprkaju nožicama. Kad na primjer kaže ključajte ključnicima, svi tako moraju i izgledati. Dakle osim govornog djela treba biti vrlo važan vizualni dio. Ujedno će na taj način djeca pjesmu lakše zapamtiti te će ju više puta htjeti izvesti.

Zborsko čitanje pjesama krije u sebi mnoge vrijednosti. Djeca, između ostalog, uče djelovati kao skupina u kojoj svako dijete ovisi jedno o drugome, a zajedničkim snagama mogu osjetiti ritam i glazbu pjesme. Vrlo je dobro da odgajatelj pita djecu imaju li kakvih ideja te na koji način bi oni željeli izvesti dotičnu pjesmu.

U tom trenutku stidljiva djeca mogu se lakše iskazati jer ih nije toliko sram izreći svoje ideje ako su one dio skupnog planiranja.

3.3. Igre jednakim fonemskim skupinama u različitim riječima

Kod promatranja igara jednakim fonemskim skupinama manje se riječi skrivaju u većima te iznenada iskaču iz njih – ili su deblje otisnute ili su stihom naglašene.

Tako se naprimjer jedna ista riječ može pojaviti u više različitih riječi koje imaju različito značenje. Djeca mogu ponekad biti iznenađena u kolko se različitih riječi mogu skrivati iste riječi.

Odličan primjer tzv. skrivanja riječi je pjesma Grigora Viteza „Vrste luka“ u koju je na sam kraj pjesme unio i malo humora. Jer ipak je osmijeh djeteta najvažniji pa dijete treba malo i nasmijati.

VRSTE LUKA

Prvi: Koje vrste luka znaš?

Drugi: Crveni luk

Bijeli luk

Crni luk

Poriluk

Praziluk

Komšiluk

Čiviluk

Nestašluk

Javašluk

Bezobrazluk

Minderluk

Muštuluk

Hadžiluk

Kuluk...

Prvi: Dosta, dosta!

Od toliko luka

Već me hvata muka.

A koji je luk najljući?

Drugi: Bezobrazluk.

Prvi: A koji je luk najsladi?

Drugi: Nestašluk.

Niti sam Vitez nije mogao zamisliti koliko će ovu maštovitu igru razotkrivanja riječi razviti Zvonimir Balog u jednoj od svojih pjesama:

ŠTO SE OD VODE PRAVI

Od VODE se prave trave,

VODEne zatim glave,

VODnici, VODOzemci,

VODENkonjic, VODEnjaci,

VODOvodi, vino VODI,

DoVODI,sproVODI,
ZaVODI,vojVODE,
nadvojVODE,VODOmari,
još i mnoge druge stvari.

Razumije se,
To uvijek nije samo VODA,
Još se VODI nešto doda.

Poput Vitezovih i Balogovih pjesama u kojima se skrivaju odnosno otkrivaju, riječi imaju svoju poantu da djecu nečemu nauče. Kao što kaže Zalar (2002) ponekad je ona zasnovana na iznevjerenom očekivanju ili dobroćudnom savjetu, ponekad na ironičnom osmjehu zbog besmislenosti ljudskih svađa (Na kongresu lavova), ili zbog alkoholnog učinka na čovjekovu pamet (Što se pravi od vina). (Zalar, 2002).

3.4. Tvorbene igre kraćenjem

Pomoću stiha se mogu igrati različite i duhovite igre kraćenja oblika riječi i rečenica. Jedan od primjera koji spominje Zalar (2002) je i pjesma Saliha Isaaca „Patuljak“. Taj Isaacov patuljak odnosno „čovječac“ kako ga on naziva u pjesmi je jako malen i stalno je u pokretu, kapica je opisana kao tuljak, dok iz kukuljice izviruju brkovi. (Zalar, 2002). Tako je igrom misli nastala i neka nova riječ.

Salih Isaac je tog patuljka opisao u samo osam riječi:

PATULJAK

Čovječac

Čigrast

Čovuljak

Čizmonog

Tuljak

Brkovit

Kukuljak –

PATULJAK!

Poznata je i pjesma Stanislava Femenića „Četka“ gdje se ujedno otkidaju fonemski skupovi te se ponavljaju. Otkidanje dijelova riječi nije neka novost za djecu jer se djeca na sličan način i igraju riječima. Ili ih naopako čitaju ili ih ponavljaju sa po jednim glasom manje. Jako je važno naglasiti da to skraćivanje pridonosi i ritmičkom naboju, ali i cjelokupnom dojmu pjesme.

Navesti ćemo jedno vrlo zanimljivo i radikalno kraćenje koje je upotrijebio Salih Isaac u zbirci pjesama „Karirane pjesme“.

SKR.PJ.

(TJ.SKRAĆENA PJESMA)

Gosp. N.N. iz N.

Pošt. Prof. i dr.

Otvorio je nasumce knj.

Baš na str. 13

I bio je sav sr.!

Iako je pjesmica kratka stihovima i riječima, ona obiluje mogućnostima asocijacije. Pa će tako svako dijete imati svoju asocijaciju na to što bi pojedina skraćena riječ mogla značiti. Isaac nam daje veliku slobodu u ovoj pjesmi tako da si sami možemo stvoriti svoju asocijaciju. Na primjer za riječ *sr.* netko će reći da to znači sretan, netko drugi će reći srdačan, treći će reći sramežljiv. Puno je mogućnosti, a djetetovoj mašti nema kraja. Sve te pjesme mogu nam dati svakojake ideje i biti od vrlo velike pomoći kako osmisliti sat poezije u grupi. Gramatička pravila su ponekad za djecu preteška i dosadna, pa su u nekim pjesmama dovedena na razinu zabave i igre.

3.5. Neobične tvorbene igre

U poeziju je važno unijeti neku novu riječ koja će se svidjeti djetetu ili će ga nasmijati, pjesnik mora biti taj koji će obogaćivati jezik nekom novom rečenicom, novim riječima, nekom novom metaforom. Pjesnik zapravo stvara nove riječi ili ih mijenja. On ima pjesničku slobodu i može s pjesmom napraviti što želi. Ako želi može se strogo držati gramatičkih i pravopisnih pravila, a ako ne želi, ne mora.

„Uzalud ćemo po riječnicima tražiti nove riječi kao što su na primjer: bundoglav (Vitez), čokoladar (Lovrak), debeljačak (Jakševac), režaljka (Jelić), pogađalica (Jelić), prhutan (Zvrko), pudličić (Frndić), peckalica (Jelić), sjedačev (Kušan), slanoklipac (Kolar),

smokvar (Lovrak), tihance (Kolar), tavanaš (Zvrko), vrludan (Vitez), zanovjetka (Kolar), zavijaljka (Jelić), zadondati (Femenić), žitokradica (Frndić).“ (Zalar, 2002, str. 77).

To su sve riječi koje su izmislili naši pjesnici. I bez obzira što se neke od tih riječi neće zadržati u našem govornom području, one su u svakoj pjesmi nezamjenjive, funkcionalne i posebne svaka na svoj način.

Jedan od primjera s tzv. izmišljenim riječima je i pjesma Josipa Ivankovića „Žutokljunac“:

ŽUTOKLJUNAC

Ja sam bunac

Žutokljunac.

Curedirac,

Nikadmirac,

Brzotrk.

Ja sam sivac

Zasvekrivac.

Gumožvakac,

Svudaskakac,

Jakođmrk.

Ova pjesmica je brza i hitra, kao da se pjesniku nekud jako žuri, vežući na taj način tri riječi u jednu (npr. zasvekrivac) ili tvoreći složenice i nagomilane rime uz pomoć uz pomoć riječi –ac i –k. Po svom je izričaju nova, a u njoj nema gotovo nijednog glagola. Sve to daje jednu posebnu draž ovakvoj pjesmi.

S druge pak strane imamo pejzažnu liriku koju njeguje Tin Kolumbić. On je oslonio dva aliteracijsko-asonancijska sklopa jedan na drugi u pjesmi „Uvala“ te je na taj način postigao ritmičku sliku tromih valova što nestaju na obali.

UVALA

Umorno more

Ovdje se odmori

I valovi se odvalove.

Vjetar

Ovdje nađe

Tihi kutak.
Ovdje se kamen
Poigra s morem
I postane oblutak.

Riječi „umorno“ i „odmori“ s riječju „more“ triput ponavljaju isti fonemski skup „mor“. Odmah za njima dolazi stih „valovi se odvalove“ u kojem su dva ista fonemska sklopa „val“, a također je upotrebljena i onomatopeja u riječi „odvalove“.

Velik doprinos dječjoj poeziji dao je i Luko Paljetak i to naročito u zbirci „Miševi i mačke naglavačke“. U toj knjizi pjesama sve je razigrano i maštovito. Značajan udio u cjelokupnom dojmu imaju pomno odabrane riječi, posebice glagoli.

Vrlo je maštovito osmislio nove riječi, ali i već postojeće riječi ubacio u neprimjeren kontekst.

4. PRIMJENA RIME U PJESMICAMA

4.1. Pjesmice u rimi

Djeca treba čitati što više pjesmica u rimi. Naime, slušanje i učenje pjesmica u rimi pomaže djeci kako bi zamijetila da različite riječi mogu imati isti završetak.

To im pomaže da uoče kako se riječi mogu raščlaniti u sastavne dijelove odnosno glasove.

Kao što kaže autorica Čudina-Obradović (2008) bolje su pripremljena ona djeca kojoj su roditelji od najranijeg djetinjstva čitali i pjevali pjesmice u rimi. Djeca koja i sama ponavljaju, dopunjuju pa zatim pamte i samostalno reproduciraju jednostavne stihove u rimi imaju manje teškoća u kasnijoj glasovnoj raščlambi riječi. (Čudina-Obradović, 2008).

Važno je da se započne od jednostavnijih prema sve složenijim pjesmicama, sve dok ih dijete može samostalno pratiti. Pa su tako u trećoj i četvrtoj godini života važna slušanja, ponavljanja te učenje pjesmica u rimi. Nabrojati ćemo neke pjesmice koje su pogodne za tu dob:

„TUPA TAPA“

Tapu tupa,	Pčela zuji,
Čekić lupa.	Auto bruji.
Kovač kuje,	Ura bije,
A krt ruje.	Sunce grije. (Lidvina Luketa)

„UZBUNA“

Uka,buka,eto vuka.
Taka,tuka,veli ruka.
Meke,keke,stalo jare,,
Strugnu vujo preko bare. (Petar Knežević)

„MASLAČAK“

-Hej maslačku uz poljski put,
A gdje ti je dukat žut?
-Pravio sam trampu:
Dao ga za lampu.
-A kome ćeš sjati,
Može li se znati?
-Djeci,kad ne pušu,
Obasjat ću dušu. (Grigor Vitez)

Za petu i šestu godinu života pogodne su ove pjesmice:

„KAD STONOGA HODA BOSA“	a ima
Po mrazu je	i vrlo
Stonoga	prehladeno
Hodala	grlo.
Bosonoga.	I još
Što joj se,	kaže pijavica
Dogodilo	spopala je kihavica.
Dal bi tko pogodio?	Tako prođe stonoga,
Na petnaest	kad hoda bosonoga.
Nožica	

Premrzla joj kožica.

(Šimo Ešić)

„DUGA UHA S MNOGO DUHA“

Pukla puška,	Strn od raži,
Jedna njuška,	zemlja smeđa
Dugouška	zeca kriju.
Legla dolje,	Iza leđa
Grli polje.	Dva se uha
Lovac traži!	Lovcu smiju. (Pajo Kanižaj)

U šestoj i sedmoj godini života pogodne su ove pjesme:

„OBLACI“

Kade se nebo naoblači,	Uvečer su crna jata,
Uvijek nešto drugo znači:	potajice zvijezde skrila.
Jutros rano iznad grada	Crna jata tužna bila,
Prošetala bijela stada.	Pa svu noć su suze lila.
Došla zatim siva krda,	
Pa nestala iza brda.	(Ratko Zvrko)

„ZVIJEZDE U GRADU“

Ponekad noću	Zimi ko bijela vojska stupaju;
Zvijezde silaze	ljeti se svu noć
Na gradske prilaze.	U rijeci kupaju.
Ko kapi kiše	Katkad pred zoru
Na prozore kucaju,	svjetle na ulici
Ko zrna rose	u smetlarevoj
U parku svjetlucaju.	drvenoj lulici. (Ratko Zvrko)

4.2. Igre rimom

Mnoge igre rimom može osmisлити sam odgajatelj, ako načini sličice predmeta čija su imena u rimi. Na taj način može načiniti igre slagalice, domina, loto, memory, izbaci uljeza, pitalice, brzalice, brojalice, dopunjaljke, igre karata kao Crni Petar, Remi u rimi i slično.

Autorica Čudina-Obradović (2008) navodi neke primjere igara rimom:

a) Smišljanje rime- čvrsta papirnata vrećica se napuni sličicama, te se one jedna po jedna izvlače iz vrećice. Najprije mora dijete glasno imenovati predmet na sličici, a zatim mora pronaći riječ koja se sa sličicom slaže u rimi. Dopuštaju se i besmislene riječi ako su u rimi sa zadanom. Na primjer, ako dijete na sliku „vuk“ ponudi riječ „ruk“ to je dobro jer je sačinilo rimu. U kasnijoj se fazi igre može staviti ograničenje da se djetetu priznaju samo smislene riječi.

Neki od prijedloga sličica koje odgajatelj može koristiti, a mogući odgovori na njih su: vuk (ćuk, luk), lokot (kokot), zec (perec, mjesec), trava (tava, krava, kava), stolica (polica, slonica), kos (nos), stol (sol, vol), most (kost), frula (lula, kula), mak (mrak, rak), slon (balon, bombon), kuka (ruka), muha (juha), ura (pura, cura), kolač (kotač).

b) Vreća rime- čvrsta se papirnata vrećica napuni parovima sličica u rimi te igrači naizmjenice izvlače sličice iz vrećice sve dok ne sastave što je više moguće parova u rimi. Neki prijedlozi sličica su: vuk, ćuk, zec, perec, lokot, kokot, trava, tava, stolica, polica, kos, nos, stol, sol, frula, lula, mak, rak, slon, balon, kuka, ruka, muha, juha, ura, pura, kolač, kotač.

c) Krugovi u rimi- sličice iz igre „Vreća rime“ nalijepu se ili nacrtaju na kartonske polukrugove. Dijete sastavlja krugove iz dvije sličice koje su u rimi. Ako se poledina takvog kruga također obilježi sličicom, moći će dijete i samo provjeriti je li pronašlo rimu.

e) Domino u rimi- od kartončića na koje se lijepu po dvije sličice predmeta izrade se pločice za domino. Dijete će zajedno postaviti sličice koje se slažu u rimi. Prijedlozi sličica isti su kao i u prijedlogu za Crnog Petra. (Čudina-Obradović, 2008).

5. POEZIJA I STANDARDNI JEZIK

5.1. Odnos dijalekta i jezičnog standarda

Zalar tvrdi (2002) da leksičko bogatstvo naših dijalekata- čakavskog i kajkavskog ima jednu bitnu razlikovnu dimenziju u odnosu na književni standard. Narodne ili pučke riječi imaju zbog svog položaja vlastiti emocionalni i ritmeni naboj odnosno imaju neobičnu boju. S time se ne mogu pohvaliti mnoge riječi književnog standarda u kojima je puno metafora okamenjeno i ugašeno. (Zalar, 2002).

Struktura novijeg kajkavskog pjesništva se pojavljuje u obliku narodne, pučke varijante,

u obliku urbane varijante te u obliku književne tradicije.

U pjemi Luke Paljetka „Gospođica Majoneza,, samo dvije riječi pripadaju čakavskom narječju, a to su „ura“ i „kukumar“ i baš zbog toga je pojačana njihova stilska vrijednost:

GOSPOĐICA MAJONEZA

Gospođica Majoneza	Kiseli, pravi hvastavac,
Srela je sinoć jednog kneza.	I s Biftekom se stao tući
On se gospodin Biftek zvao	i stao ga za kosu vući:
I svatko ga je dobro znao.	– Hajdete, molim, k vragu,
Sreli su se u kasnu uru	pustite moju dragu,
Na jednom bijelom tanjuru.	S kojim je pravom ljubite?
Biftek je odmah pred nju pao	Smjesta se lijepo gubite!
I pusicu joj jednu dao.	Tako se krastavac ljutio
Ona je stala vriskati:	i sve je više žutio.
-Oh, nemojte me stiskati.	Da sam kao i vi krastav
Jer ja sam nježne naravi	ne bih bio tako hvastav -
A vi ste vrlo varavi!	Reče mu Biftek – zato bar
Tu našao se krastavac,	šutite, kad ste kukumar!

Tada je stigla viljuška jedna
Dugačka, tanka i vrlo čedna
I ljutito im rekla: - Dosta,
Vi družina ste vrlo prosta,
I zato čujte što vam kažem –
Zaslužujete da vas smažem!

5.2. Žargon u dječjoj poeziji

Žargon se razvija u gradskim sredinama. Kao i standardni jezik i on ima svoje faze razvoja. Francuzi su žargon nazvali jezičnim kompleksom, dok ga neki nazivaju šatrovačkim oblikom jezika koji uzima riječi iz stranih jezika, prilagođava ih i prekraja te zamjenjuje značenja. Vrlo je sličan kolokvijalizmima (uobičajenim izrazima

iz razgovornog jezika), dijalektizmima i barbarizmima (suvišnim uvoznim tuđicama). Miroslav Mađer nam u svojoj pjesmici „Razvoj jedinicizma“ daje odličan primjer primjene žargonizama u jezičnom standardu:

RAZVOJ JEDINICIZMA

Kad je nekad prof	Ovih naših dana
Bio mrzovoljan,	sva poštena rulja
Dobio si u imenik	zove top i kolac
JEDINICU ili NEDOVOLJAN!	Jednostavno-KULJA!
Kad se nisi mogao	U razvoju jedinicizma
Ni šaptanjem izvaditi,	Očekuju se etape nove!
Profači su počeli	Taj ljubimac od ocjene
KOLCE saditi!	Najčešće dolazi
Još nedavno-sa znanjem	kad ga nitko ne zove!
Kad si bio tropa,	
Dobio si za nagradu	
Lijepog, velikog TOPA!	

„Danas se u gradu Zagrebu ovu ocjenu naziva *komad*, pa se žargon mijenja mnogo brže nego standardizirani jezik.“ (Zalar, 2002).

Kao što smo već rekli, žargon se razvija uglavnom u gradskim sredinama i to vrlo često uz preobliku dijalektalnih riječi dotičnog šireg područja, ponekad ga je vrlo teško razlikovati od dijalekta. Primjer za to je pjesma „Gurman“:

GURMAN

Klopa mu je mrska	On ne jede do grla,
Ukoliko ne hrska.	Ko gospoda vrla,
Ukoliko ne pucka,	Već hrda do kose
Ne voli da rucka.	Da ga poslije nose.
Ako je bez šećera,	Što mu vide oči,
Ne može da večera.	U se taj pretoči.
Meso kao stabla	Od srijede do srijede
Odjednom pogabla.	On cuga i jede.
Kruha ko tri glečera	Tamo gdje taj padne,
U trenu povećera.	Pustinja nastade.

U Balogovoj zbirci „Veseli zemljopis“ također možemo naći žargonizme pa se tako „prastari Hrvati“ mogu „zatelebat“, a na Cresu se možete „kesiti“:

CRES

Jednostavno, kad bih došao na Cres,
Hvatao me strašan kes.
Stoga, ako se hoćete predati kesu,
Hvatajte prvi brod prema Cresu.

Drugi primjer je pjesma „Krk“, a sama riječ Krk je prikladna za čitanje sprijeda i straga u istom značenju. Autor se služi ovom dosjetkom da jedan zemljopisni i povijesni pojam prikaže vedro, privlačno i originalno.

KRK

Ako si Krk i naopako napisao,
Neće izgubiti smisao.
Kužiš foru,
Krk će i dalje biti Krk –
Najveći otok u našem moru.

Na kraju možemo zaključiti kako govor djece vrvi žargonskim izrazima. Vrlo je važno da odgajatelj ponekad upotrijebi neku takvu riječ, nikako nije dobro izostavljati te riječi. Zalar smatra (2002) da djecu možemo upoznati i sa žargonom svoga djetinjstva te sa nekom pjesmom u kojoj će naći žargon. Lakše će ga prepoznati i izdvojiti, a jezik će im biti sve bliži i draži. (Zalar, 2002).

Ja bih djecu upoznala sa nekim pjesmicama svojeg dijalekta kao što su:

KRIČI, KRIČI, TIČEK

Kriči, kriči tiček, na suhem drvetu,
Kaj je tebi a moj tiček, kaj si tak žaloben?
Kaj je tebe tvoja draga ostavila,
Kaj je tebe, a moj tiček draga ostavila?
Nije mene moja draga ostavila,
Neg sam zgubil laka krila, nemrem poleteti.
Zato tebe, draga moja, v jesen nemrem zeti,
Zato tebe, mila draga, v jesen nemrem zeti. (Hrvatska pučka popijevka)

MEKNITE SE VSE GORE

Meknite se vse gore, da se bu videlo Zagorje!

Da se bu videla hiža ta, v kateri sem se rodila ja!

Da se bu videla zibka ta, v kateri sem se zibal ja! (Hrvatska pučka popijevka)

5.3. Strane riječi u poeziji

U poeziji za djecu strane riječi nisu tako česte jer teško da će ih djeca prihvatiti ako ih zvukovno ne privuku. Tako riječi „destruktivno“, „meditirati“, „legalno“, „gradirati“ i neke druge sigurno nebi bile djetetu zanimljive da u pjesmi Tita Bilopavlovića ne dobivaju neko novo, djeci logično značenjsko ozračje.

STRANE RIJEČI

Mama me sinoć kupala.

Za vrijeme kupanja bio sam miran

I dobro sapunom okupiran.

Išao sam sa sestrom krojaču.

Haljina joj u struku stoji divno,

To jest – destruktivno.

Na ormaru je posuda s medom.

Med,kažu, ne smijem dirati.

A tako volim meditirati!

Zimi neki nose kape,a neki ne.

Oni s kapama svi izgledaju isti.

Obični- kapitalisti.

U gradu se putuje tramvajem.

U gradu ljudi nose kravate i sviraju.

U gradu se svi – gradiraju.

Tata neprekidno leži na kauču.

Leži noću, poslije posla,leži i sada.

Vrlo se legalno vlada.

6. POVEZIVANJE VIŠE JEZIČNIH IGARA U JEDNOJ PJESMI

Autorica Zalar navodi (2002) da sam pojam *povezivanja više jezičnih igara* znači da autor u svoju pjesmu može unijeti niz žargonizama, dijalektizama te drugih tvorenicu koje je sam izmislio. (Zalar, 2002).

Jedan od boljih primjera povezivanja više jezičnih igara je pjesma Luke Paljetka „Mačka – vodič“:

MAČKA-VODIČ

Jedna je mačka, lijepa ko sličica,	Play-miševe i penzionere.
Bila turistička vodičica.	Dubrovačke znamenitosti,
Ljubičaste je imala sandale,	slikovitosti,kamenitosti,
Zeleni šešir i crne očale,	tumačila im ona je,šprehala,
I nosila je veliku bursu;	od toga bi se sva uspijehala,
Radila je u „Mijau-tursu“.	I rep i brk joj bijaše moka;
I kad je sunce i kad su kiše	i na Lovrijenac i na Bokar
Vodila je po gradu miše,	vodila ih je,sve im spjegavala,
I fureste i naše,turiste,	s golubima ih fotografavala;
Miše bankare, miše juriste,	i kad bi lijepo sve im pokazala,
Sirevlasnike i proste lere,	jednog barem tad bi smazala.

Zaduhani ritam ove pjesme Luke Paljetka najviše može zahvaliti promišljenom sklopu autorovih tvorenicu kao što su: vodičica, sirevlasnici, slikovitosti, kamenitosti. Ujedno može zahvaliti i tuđicama, dijalektizmima a to su:

Očale-naočale

Bursa-torba

Miše-miševe

Furesti-stranci,turisti

Lero-skitnica,probisvijet,mangup,frajer

Uspijehati se-zaduhati se

Spjegavati-objašnjavati,tumačiti,pripovijedati

Jurist-pravnik

Play-miševi-miševi zavodnici

Smazala-pojela

7. SLIKOVNA (KONKRETISTIČKA) POEZIJA

Djetetu su apstraktni pojmovi daleko od misli, dijete uvijek čitajući poeziju vidi i njezinu vezu sa slikama, te si odmah samo sebi u glavi stvara predodžbu onoga što je čulo ili pročitao. Na primjer ako pročita da je jedna mačka lovila miša, odmah si u glavi stvori tu sliku.

Zalar smatra (2002) da je lirika odnosno poezija svojim smještajem uvijek imala tendenciju da se grafičkim oblikom približi slikarstvu. Taj vizualni čin ima svoje početke još u antici. Poznate su tzv. "carmine figurate" koje su u 17. i 18. stoljeću doživjele svoj procvat u pjesmama R.Herricka i G.Herberta u Engleskoj. Njihove su pjesme imale oblik križa i oltara. Kasnije se vizualno pjesništvo pojavilo i u Apollinaireovoj zbirci „Kaligrami“. (Zalar, 2002).

„Ševina jutarnja pjesma“ Viteza ukazuju na granični položaj prema slikovnoj poeziji.

UVIS

Uvis ću se dići!	Beskrajnim poljem.
Do sunca ću	Gdje mi je gnijezdo?
Da ga budim	Gdje su mi ptići?
Ići	Morat ću
Ići	Sići
Ići...	Sići
Ponijet ću	Sići
Tamburicu	Ptiće obići...
Tamburicu	Onda ću opet
Sipat ću zvonca dolje	Do sunca
Zelenim	Ići
Žutim	Ići
I modrim	Ići...

Što možemo reći o ševi? Boja perja joj je neugledna poput tla na kojem se gnijezdi, a glasa se ugodnim pjevom u viskom letu.

Kada čitamo ove stihove, kao da se zajedno s pticom spuštamo u polje gdje je ostavila svoje piliće. Njezin silazni let je čitatelju opisan u obliku kratkih stihova kojima oko

prelazi sve niže i niže- sve do tri konačna stiha sa samo po tri glasa poredanih jedan ispod drugoga.

„Na ševine helikopterski uspravne uzlete i spuštanja još više asocira grafički oblik pjesme: od kratkih stihova pjesma sva se utanjila, pretvorila u vertikalnu ili bolje rečeno, u žudnju za visinama, baš poput gotskih tornjeva.

Kao da je autor je i vanjskim oblikom pjesme želio dočarati kako se ševa diže u visine sve dok ne postane sićušna točka i ne izgubi se u plavetnilu neba“. (Zalar, 2002., str. 175).

U pjesmama „Vjeveričino najslađe selo“ i „Gitara jesenjeg vjetra“ Vitez je na dinamičan način ostvario vizualitet.

Te pjesme rasporedom riječi unutar „urednog“ i „klasičnog“ stiha pokazuju mirno lepršanje otpalog lista ili veselo skakutanje vjeverice s grane na granu. A svaka grana (ustvari je jedno selo) imenom podsjeća da se sve zapravo zbiva vjerojatno u nekoj slavonskoj šumi.

VJEVERIČINO NAJSLAĐE SELO

Vjeverica vjeverala,

Šest je sela preverala,

Tek u sedmom večerala.

Skočila je

U

Hrastovac

Iz Hrastovca

U

Grabovac

Iz Grabovac

U

Bukovac

Iz Bukovac

U

Borovac

Iz Borovca

U

Lipovac

Iz Lipovca

U

Brezovac

Iz Brezovca

U

Ljeskovac

U Ljeskovcu pet lješnika nađe.

Od svih sela to joj je najslađe.

GITARA JESENJEG VJETRA

Vjetar je opet uzeo svoju staru gitaru,

Staru,staru,jako staru,

I pjesmu jeseni uz nju zapjevao,

Pjevao,pjevao,pjevao...

A list po list u zraku plesat stao

list

list

po

po

list

list

pao

pao

pao

pao

U Balogovoj pjesmi „Brdo“ naziremo obrise prirode, u ovom slučaju obris jednog brdašca. To je zapravo pejzažna minijatura koja upućuje na refleksivno raspoloženje pjesnika.

BRDO

Brdo
Ima trbuh.
Brdo je sito vidika.
S koje god strane gledaš, ista slika.
Brdo je sito visina, sito milina. Brdo je sito
Oblina, brdo je sito higijene brdo je sito mene.
Na vrhu mu stojim često, najviše sam brdu mjesto.

Vrlo je vizualna i pjesma Draga Ivaniševića „Po putiću puže puž“

PO PUTIĆU PUŽE PUŽ

Po putiću
Puže
Puž –
Puže
Puže
Puž!
Po putiću
Prolazi,
Po peti
Put
Polazi
Po pozlaćen
Prut...
Po putu
Požurio,
Pečurku
Probudio –
Puže,
Puže...
Puž!
Pet

Puta
Posrnuo –
Putem
Prag
Prevrnuo –
Prelomio
Prut!

Gledajući hrvatsko pjesništvo u cjelini, ova vrsta pjesničke slobode je pomalo i zanemarena i nedovoljno istražena. Stoga se nadamo da će u budućnosti biti više pjesnika koji će se odlučiti pisati slikovnu poeziju.

8. MALEŠNICE U DJEČJOJ KNJIŽEVNOSTI

Malešnice su pučke dječje pjesme, a razvijaju se kod svih naroda. One su u načelu prvi prvi pjesnički tekstovi s kojima se dijete susreće. Najčešće su nastale i nastaju prilikom susreta roditelja i djece te se povezuju s igrom u kojoj dijete aktivno sudjeluje, a one uključuju riječi i pokret.

Susrećemo ih u svim narodima, a osobita im se pozornost poklanja na engleskom govornom području te je ujedno i na tom jeziku objavljen najveći broj zbirki, knjiga i antologija.

Autorice Velički i Katarinčić (2011) navode da je odnos prema malešnicama u hrvatskoj književnosti donekle zanemaren jer je vrlo malen broj tekstova uvrštenih u antologije hrvatske dječje poezije. One su zabilježene u nekoliko godišta Akademijine edicije „Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena“. Vinko Žganec okupio ih je u knjigama „Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja; Hrvatske narodne popijevke iz Koprivnice i okolice, Narodne popijevke Hrvatskog Zagorja“ (Velički, Katarinčić, 2011).

„Neke od podvrsta malešnica su: uspavanke ili usपालice, bajalice, brojalice, tepalice, razbrajalice, nabrajalice, molitvice, pitalice, rugalice, zagonetke ili zagonetalice, pjesme za igru ili igralice za kolo, cupkalice, hincalice, izmišljalice, zamišljalice, oponašalice, dodirivalice, nagomilavalice ili nabrajalice, jezikolomilice“ (Velički, Katarinčić, 2011).

To su pjesmice koje su utkane u dječji život i u kojima dijete ne ostaje samo pasivni promatrač, one obilježavaju susret, odnos odraslih i djece.

U kontekstu vrtića igre prstima imaju posebno značenje, a u tim institucijama zadržale su se i danas.

Neke od malešnica su sljedeće pjesmice:

1.) Motala, motala vunicu

Na tu malu ručicu,

Kad ju je namotala

Onda ju je odmotala,

Odmotala,

Odmotala...

(Dijete samo ili mi s njegovim rukama činimo pokret kao da namatamo vunu, vrtimo ruku oko ruke, prvo u jednom, a zatim u drugom smjeru).

2.) Draga micica, kud si hodila,

Repicu kopala,

Mlekeco lokala.

Jesi kaj meni ostavila?

Nisam.

Šup, šup, šup, šup.

a) Milujemo djetetovu ručicu. Na zadnji stih lagano djetetu tapšemo obraze)

b) Djeca rade u paru. Jedno dijete miluje obraze drugoga djeteta. Na kraju ga tapše po obrazima.)

3.) Prvi prstić spavat želi

Drugi mu laku noć veli.

Treći mu je priču pričao.

Četvrti mu zapjevao,

A peti ga pokrio.

Zaspali su zajedno prsti svi

Zvijezdama pokriveni.

(trljamo i uvrćemo jedan po jedan djetetov prstić počevši od palca. Na kraju blago skupimo prste u šaku).

9. PROVEDENE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU

Na praksi u dječjem vrtiću „Dječji svijet“ u Varaždinu upoznala sam djecu u jaslicama s jednom malešnicom. Prije doručka okupila sam se oko stola s djecom. Djeca su bila nemirna te im je trebalo nečime okupirati njihovu pažnju.

Pa sam počela recitirati pjesmicu koja ide ovako:

Ide, ide bubamara

Ne zna, ne zna gdje bi stala

Došetala na tvoj dlan

Bubamaro, poleti van!

Slika br. 1. Igra prstićima

Izvor: <http://www.vrtic-zvoncica.hr/kutic-za-malene-vise/igre-prstima-i-tijelom-17>

Kako sam govorila tako sam i „hodala po stolu“ s dva prstića sve do djetetovog dlana. Kad sam došla do stiha „Bubamaro poleti van“ brzo sam odmaknula ruku kao da je bubamara odletjela. Pjesmu sam ponavljala toliko puta dok nisam dotaknula svu djecu prstićima. Djeci je bilo vrlo zanimljivo, a nakon dva do tri ponavljanja počeli su ponavljati za mnom. Jer osim što su učili pjesmicu, djeci se i razvijala motorika prstiju što je za tu dob jako važno.

9.1.Prijedlog aktivnosti: U šumi, M.Rijavec

Druga pjesmica s kojom bih provela aktivnost u vrtiću sa starijom dobnom skupinom, a još nisam imala prilike je pjesmica „U šumi“.

U ŠUMI

Patuljci žive u šumama.

U grmlju, pod zemljom,

U šumskim lokvama.

Kad malo zaškiljim

Vidim ih, tamo, iza panja,

Napola skrite u jagodama.

Nosići im vire kroz lisnate šešire!

Cipele im razbacane

Kao gljive

Na sve strane.

Mokri im haljenci

Na vjetru vijore

Kad vjetar juri kroz jasenove.

Da li se to njihove kapice suše

Na stablu divlje oskoruše?

Gle, tu, ispod hrasta!

Tu kraj puta!

Pa to su gumbići

S njihovih kaputa! (Maja Rijavec)

Prijedlog aktivnosti:

Došla bih u grupu i sjela s djecom u krug. Rekla bih im kako ćemo danas čitati jednu pjesmicu o patuljcima. Započela bih s pitanjima: da li znaju tko su patuljci, kako žive, kako izgledaju, što rade, što jedu, odlaze li na posao kao njihovi mama i tata, jesu li se ikada sreli s njima.. Nakon razgovora bi im pročitala pjesmicu dva puta da djeca bolje zapamte detalje. Zatim bi im postavila na zid razne aplikacije (npr. šumu, grmlje, panj, jagode, gljive...) Nakon toga bih pročitala pjesmicu još jednom razgovjetno i sporije

pokazujući pritom na aplikacije. Treći put bi mi se pridružila i djeca ponavljajući tekst uz pomoć aplikacija. Aplikacije bih koristila tako dugo dok djeca nebi naučila tekst napamet. Onda bi počela rasprava, pitala bi ih što misle o pjesmici, koji stih im je najviše ostao u sjećanju i zašto, na što ih patuljci podsjećaju. Na kraju bi im podijelila papire i vodene bojice te rekla da svatko nacrtava svog patuljka. Onako kak ga zamišljaju. A ako bih imala priliku djecu bih odvela u šetnju šumom gdje bi tražili patuljke.

Materijalni zadaci ove pjesmice su: usvajanje pjesmice, upoznavanje teksta, doživljavanje pjesme, bogaćenje rječnika, usmeno izražavanje.

Funkcionalni zadaci: razvijanje sposobnosti za recitiranje, prepoznavanje pjesme.

Odgojni zadaci: stvaranje vedrog raspoloženja među djecom, razvijanje pozitivnog odnosa prema drugima.

10. ZAKLJUČAK

Kada govorimo o poeziji u dječjem vrtiću, neophodno je promisliti o širokom spektru pozitivnih utjecaja koji ona nosi.

Poezija nam nudi odličan način povezivanja s djecom, ali isto tako pomaže kod usvajanja novih znanja te kod ostvarivanja odgojnih zadataka. Pomoću poezije može se utjecati na razvoj dječje osobnosti od vrlo rane dobi.

Sadržaj je potrebno birati u skladu s dobi djeteta, stupnjem razvoja i mogućnošću razumijevanja.

Biranje sadržaja mora biti planirani proces prilagođen dječjim mogućnostima, a nikako prepušten slučaju jer se kroz sadržaj podupire i usmjerava dječji razvoj, čime se ostvaruju odgojni ciljevi.

Preko poezije djeca upoznaju svijet, dobro i zlo s kojim se mogu susresti, različitosti i sličnosti među ljudima, njihove osobine i emocije te mnoge druge stvari s kojima će se susretati kasnije u životu.

Kada se obrađuje neki novi sadržaj, važno je s djecom razgovarati nakon pročitane pjesmice kako bi se utvrdilo dječje razumijevanje sadržaja te kako bi djeca imala priliku izraziti vlastito mišljenje i osjećaje vezane uz poruku koja se pjesmom želi prenijeti.

LITERATURA:

1. Čudina-Obradović, M. (2008). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga
2. Čudina-Obradović, M. (2004). *Kad kraljevna piše kraljeviću*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak
3. <http://www.vrtic-zvoncica.hr/kutic-za-malene-vise/igre-prstima-i-tijelom-17> (09.ožujka 2016.)
4. Velički, V., Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu*. Zagreb: Alfa d.d
5. Zalar, D. (2002). *Poezija u zrcalu nastave*. Zagreb: Mozaik knjiga

Kratka biografska bilješka

Zovem se Ivana Boltižar (rođ. Plečko) rođena sam u Varaždinu 02.siječnja 1993. godine. Majka mi je Snježana i po zanimanju je obučar, a otac je Ivica i po zanimanju je strojobravar.

Prva četiri razreda završila sam u Osnovnoj školi Tužno, a sljedeća četiri u Osnovnoj školi Trnovec.

Upisala sam Prvu gimnaziju u Varaždinu koju sam i završila 2011.godine. Smjer prirodoslovno-matematička gimnazija.

Zatim sam upisala odgojiteljski studij u Čakovcu.

Udala sam se 24.listopada 2015. u Varaždinu.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Poštovani,

ja, Ivana Boltžar, rođena 02.siječnja 1993. u Varaždinu, prebivalište Lovrečan (grad Ivanec), izjavljujem da sam samostalno izradila svoj završni rad pod naslovom: *Poezija u dječjem vrtiću*, uz konzultacije s literaturom i mentoricom doc.dr.sc. Tamarom Turzom-Bogdan.

Naziv visokog učilišta

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj rad

naslov

vrsta rada

u javno dostupnom institucijskom repozitoriju

i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

U _____ ,

Ime Prezime

OIB

Potpis

